

GÖZLERLE ANLATIM

Kenneth STRONGMAN

Gözler zihnin penceresidir. Pekçok arzu ve korkularımızı farkında olmadan bu pencereden iletiriz. İnsanlara bakışımız o kadar irade dışı bir harekettir ki, ancak incelemeye çalıştığımız takdirde bunun çok kuvvetli bir anlatım şekli olduğunu kavrayabiliriz.

Sözsüz anlatımın çeşitli şekilleri vardır: baş sallayış, el hareketleri, yüz ifadesi ve vücudun duruş şekli gibi. Bütün bunlar ve konuşan insanların arasındaki mesafe, birbirlerine olan yakınlıklarının ve ortak ilişkilerinin en önemli belirtileridir.

Bu belirtilerin anlaşılması, başkalarının duyguları hakkında «Bize karşı olan hisleri nelerdir? Bu hislerinde samimiler mi?» gibi tahminler yapmamıza yardımcı olur.

Mümkün olan her türlü sözsüz anlatım belirtilerinin en önemlileri, yüzde ve bilhassa göz çevresinde toplananlardır. Bir kimseye yüzyüze konuşurken, gözler konuşulan şahsa, hatta onun gözlerine çevrili olabildiği gibi olmayabilir. Gözle-

rin konuşulunun gözlerine çevrili olmasının anlamı, sosyal ortama, bakışın zaman ve süresine bağlıdır. Böyle bir bakış tecavüz veya teslimiyet, sevgi veya hakimiyet ifade edebilir. Bunun gibi, gözlerini karşısındakilerden kaçırın bir insan da çeşitli duygular altında bulunabilir.

Karşılıklı bakış, sözsüz anlaşmanın belki de en ilginçidir. Günlük normal konuşmada konuşma süresinin % 25 ile % 75 i karşılıklı bakışma ile geçer. Bu bakışların süresi 10 saniyeye kadar uzayabilir. Bakışın fazla uzaması halinde —ki bu önceleri hoş giderse de, sonraları sıkıcı bir hâl alır— hislerin çeşitli şekillerde etkilenerek uyarıldığı herkesçe bilinen bir gerçektir. Herhangi bir kimse, bunun denemesini, karşılıklı konuştuğu kimseye normalden daha uzun bir süre devamlı bakarak yapabilir. Denemeye tâbi tutulan kimsenin davranışı dikkati çekecek şekilde değişecek; denemeyi yapan kimse de rolüne daha fazla devam edemeyecektir.

Günlük gözlemler göstermiştir ki, bakış, sosyal davranışımızın önemli bir yönüdür; bu nedenle de incelemeye değer.

«Kötü nazar» halk arasında çok kullanılan bir deyimdir. 1960 yılının başına kadar batıl itikatlere karşı duyulan ilginin dışında, bakış ile ilgili hiçbir ciddi çalışma yapılmamıştır.

Delaware Üniversitesinde R. V. Exline'in yönettiği, bakış ile Makyavelizm arasındaki ilginin etüdü, bu hususta yapılan ilk çalışmadır. Exline, menfaat, hile ve ikiyüzlülük kavramlarının taraftarları ile taraftar olmayanları üzerinde bir etüd yaparak, «dürüst insan, karşısındakinin gözlerine bakar» varsayımının gerçeğe uygunluğunu incelemiştir.

İnsanların birbirlerini etkilemeleri genellikle karşılıklı bakışlarla başlar. Batı kadınlarının kollarını incelemeleri, boyamaları veya gözlerine makyaj yapmaları kelimeler dışında kalan karşılıklı haberleşmelerde göze verilen büyük önemi açıkça belirtmektedir. Birçok kabillerde kadınlar ve erkekler gözlerine dikkati çekmek için her türlü suni vasıtadan faydalanırlar. Kesim yürü dövme- li bir Maori savaçısını göstermektedir.

